

ZELEI MIKLÓS

Ady Endre a londoni metrón

A Northern line lehetett. Az Elephant Castle nevű megálló előtt? Vagy után? Bedobta magát egy néger kamaszfiú a metrókocsiba és leült velem szemben. Hátradőlt. A fejét az ablakhoz támasztotta. Kinyújtotta a lábát. Mindkét keze fölfelé fordított tenyérrel az ülésen.

Áradt belőle a szabadság.

Arra gondoltam, hogy én soha nem fogok tudni így ülni. Akárhogy kihúzó is majd magam, mindig leszek, mindig marad bennem valami görnyedt.

Beleszületni 1948-ba?

A fordulat évébe?

Amikor Magyarország sztalinizálása teljes gőzzel megindult? És az ország megnyomorítása kormányprogram szintjére emelkedett.

A nullkilométerkő 1948. Mögöttem a diktatúra. Szívemben a szabadságdeficit. A hajamban is, mint az arzén. Szerencse is, hogy ma már hullik. A körmömben is benne van. Minden ízemben. Én rég nem leszek már, amikor a földből, ahová eltemettek, a szabadsághiány még mindig kimutatható lesz.

De most még 1992 van. Ülök a metrón Londonban. Bámulom a néger fiút és Ady Endrét látom. Ez a néger kamasz, hátradőlvé, ablaknak támasztott fejjel számomra akkor Ady Endre.

A legelképzhetetlenebb, a legabszurdabb, a legmegalázóbb és a legkisszerűbb élethelyzetekben mindig eszembe jutott és eszembe jut: mit tenne most Ady Endre? Ha nem is „Az igazi Ady”, akinek hétköznapijait különféle emlékiratokból ismerhettem meg, hanem az az Ady, aki a verseiből bennem született meg, s vénült velem. És kinéz a tenyeremből, lát a pupillámban, dobol a halántékomon...

Valószínűleg ez az Ady Endre verte ki belőlem a *Situs inversus. Az Isten balján* című közösségi monót. A darab keletkezéstörténete együttélésünk története.

2012 van.

Ma ki ül velem szemben?

Mit tenne ma Ady Endre?

Mi történne a szabadságával?

Situs inversus. Az Isten balján

Situs inversus: a belső szervek elhelyezkedésének fordított (tükrözött) állapota, amelyben jobb oldalra kerül a szív.

Közösségi mono – sztereóban*

Mint majd kiderül: egy felvonás a két felvonás. A történelmi filmszakadások, végzetes befejezések és komor újakezdések felfüggesztett ideje Konstancában, Budapesten és sóvárgásaink Párizsában. A gyerekeink életében, a vágyaink halálában.

Két személy játssza

ADY

mint Ady, mint Léda, mint Grama ezredes, mint két biztonsági őr, mint Kitti, mint tömbház-gondnok, mint frakcióvezető-helyettes, mint Babits Mihály, mint Garami ezredes

A SZÍNHÁZ MARKETING MENEDZSERE

lehetőség szerint a szerző alakítja, mert ez a költségkímélő megoldás

ELSŐ FELVONÁS

MINT ADY *levelet ír*: – Megint olyan levelet írok magának, amit nem fogok föladni.

Amit össze fogok tépni. Amit ezután még a hamutartóban is el fogok égetni, és még a klotyón is lehúszom majd. Drága Kitti, vigyen ki innen, vigyen ki. (*Megáll, néz maga elé. Nyelvkönyvet vesz elő, tanul.*) Gánd. Mi más lehetne. Magyar jövevényszó! Gánd, gond. Ging-gong. Bim-bam. (*Leccsapja a könyvet, súlyozzák.*) Már száz éve gyúrom. Gyú-rom-gyú-rom-rom-rom-vá-rom-vár-rom. Kitt-ti-Kitt-ti. Az idegenlégió is csak öt év, öt-év, öt-év. Tik-tak, tik-tak, Kitt-ti-Kitt-ti. Egy-kettő-Kitti-négy-öt-hét.

MINT LÉDA *kívülről*: – Bandi! Bandíí! Bent vagy pedig, tudom. Bandikááám! Bandi-bandibandibandibandibandikááám!

Lapítasz, mi? Léda vagyok. Nyisd ki! Nyisd ki!

MINT ADY: – Esernyővel veri az ablakot. Léda!... Csehszlovák mackónadrágban, Baťa-cipőben, teljesen berúgva. Tíz idegenlégiót kiszolgáltam. Húszat.

MINT LÉDA: – Nem nyitja. Már nem. Soha. Bandi! Akkor meg bazmeg fizess be az áfát! Bandikááám! Nézd, milyen szép, fehér húsú asszony vagyok, Bandi, ilinckepilincke Bandike, kint vár rád a Lédike... Elbújt. Ady! Az Elbocsátó szép üzenet után nem fizetted be az áfát. Nyisd ki! Az apeh meg engem baszogat. Csak szeretne.

MINT ADY: – Egyedül zuhanok.

MINT LÉDA: – A villanyt is leoltja. Minek írsz, bazmeg, ha mindenkinek csak kárt csinálsz vele? Hallak, hallom ám, ahogy odabent szuszogsz. De én végrehajtalak, Ady.

MINT ADY *próbálgatja a járást*: – Elment. Bal, jobb, bal. A hős. Mit akarsz itt, te csámpás? Azt mondják, hogy egy-kettő-egy, csámpás vagyok, csámpás. Csámpás vá-

* A szövegben rövid idézeteket használtam föl Ady Endre *Tiltakozni és akarni*, Shelley *A meg szabadított Prometheus* (fordította Weöres Sándor) és Domonkos István *Kormányeltörésben* című verséből.

gyak. Csámpás a pálinka. Egy, kettő... Ezzel a csámpás lábammal. Kreatív ugróiskola. Esti ugróiskola. Dolgozók ugróiskolája. Dugovics Titusz Ablakonkiugróiskola. Csámpást járok egymagamban. A török kinyitja ejtóernyőjét, hősünktől elrúgja magát, aki a meghíusult tandemzuhanásból magánszámba váltva folytatja a bemutatódót. Szólista. Párizsig. Fázom. Hideg van.

MINT TÖMBHÁZGONDNOK: – A meleg fűtőcsöveken kívül is teli a lakása rejtett energiaforrásokkal.

MINT ADY: – Zuhanó remete. Remetor meteor. *(Tompá kopácsolás hallatszik, mintha lent a pincében kalapálna valaki.)* Most is.

MINT TÖMBHÁZGONDNOK: – Ezek az energiaforrások mind fűtenek, Bandikám! Hűtőszekrény, gáztűzhely, rádió, tévé, komputér, a tápegységek! Világítás, napfény. Harminchat fok celziuszos emberi teste.

MINT ADY: – Harmincnyolc kilenc. Büszke lehet rám a légió.

MINT TÖMBHÁZGONDNOK: – Ez önmagában elég a hőveszteség-visszapótlásra, Bandikám. Kacsalábon forgó lakó, önmagát tüzei. Radiátorok kikapcs. Teljesítmény száz százalék fölött. Jól hőszigetelt lakás!

MINT ADY: – Elveszítettem a hitemet önmagamban. *(A kopácsolás lassan elhalkul. Megfogja az előbbi súlyzókat, de most nem képes fölemelni őket.)* Amikor helyén az önbizalmam, olyankor játszva emelgetem őket. Amikor elpárolog, az erőm is párolog vele. 1880. Mióta már. *(Fölveszi Rodin gondolkodó testhelyzetét.)* Le Penseur. *(Előveszi a nyelvkönyvet.)* Poftă mare! És semmi nem jut az eszembe. Étvágyat nagyot! Szabad fordításban: jó étvágyat! A tréfákhoz. O glumă. Egy tréfa. A leckékben a román szöveget szószerint is lefordítjuk, hogy a munkában kimerült, tanulástól elszokott, középkorú tanulót hozzászoktassuk a magyar nyelvtől olyany-

nyira eltérő román mondatszerkezet sajátosságaihoz. Pápá, szpune Rudi, bájátdin fámilijé áljaszã... Papa, mondja Rudi, fiú családból előkelőbből: hogyha az ember megöregszik, válik zsidó? Hogy ez, Rudi? Hát, látod, papa, én nem vagyok zsidó és te sem vagy még zsidó, de a nagyapa van már zsidó. Nemzetközi szavakhoz kapcsolhatók: papa. Familie. Om ember. Az is egy vicc. A teremtés tréfája. Én is egy tréfa vagyok. Már az se. Már nem is vagyok. Már senki sincs. Magamat is csak játszhatom. Vesd össze, homunkulusz emberke, humanizmus emberiség. Egy rossz vicc, alezredes! Maga még nagyobb tréfája az emberiségnek. Egy irritábilis poén. Le Penseur. Minek ezt tanulnom meg, amikor úgyis tudom? A tiraj francia. A colhoznik orosz. Á, Grama, itt van megint, bírok tisztelet, hogy önt üdvözöljem, alezredes!

MINT GRAMA EZREDES: – Grama ezredes vagyok! Salut. Már ezredes, Ady elvtárs, nem alezredes. Jaaaj, már megint miket tetszett írni? Mondani? Annyi bajt tetszene csinálni, ha hagynám! Ha nem segítenék, jaaaj, mennyi bajt, sokat. Már a feletteseim is felfigyeltek rá, hogy hányszor megmenttettem önt. Dragă meu, hála önnek. Nincs baj, nincs előléptetés! Így, így. És még alá tetszik írni egy nyilatkozat, hogy Romániáról sehol nem tetszik rosszat mondani, és kész, mehetünk. Tetszik tudni, hogy mindig mennyi rosszat mondanak. Tele gonoszsággal a világ. Azt mondják, hogy románul a Románia szót 1838-ban írták le először! Addig még a neve se létezett, nemhogy az ország. Mért mondják? Fáj nagyon nekem. Románia egy folyóirat címéről kapta a nevét? Belém taposnak, kérem. A mi hazánk? Mindig létezett. Külföldön csak jót Romániánkról.

MINT ADY: – Van útlevel?! Vivát! Indulhatok.

MINT GRAMA EZREDES: – Minden ember annyit ér, ahány nyelvet beszél.

MINT ADY: – Hogy mi?

MINT GRAMA EZREDES: – Magyarul író román író.

MINT ADY: – Magyarul író magyar író.

MINT GRAMA EZREDES: – Aki nem tud románul! És aki nem tud románul, az nem hagyhatja el Romániát. Hányszor mondjam még, Ady! Milyen hírért tetszene vinni az országnak? Román író tud románul. Tetszik érteni. Akkor is, ha magyarul ír. Párizs!

MINT ADY: – Pontosan. Elmegyek innen.

MINT GRAMA EZREDES: – Sokkal könnyebben meg tetszik tanulni franciául, ha már tetszik tudni románul.

MINT ADY: – Párizs! Ott megtanulok franciául, és majd könnyebben fogok megtanulni románul. Ha akarok. Hadd tűnjek innen a francba.

MINT GRAMA EZREDES: – Művésznének tetszik lenni a szófonásnak. A szerelmes levelein, sokat tetszik mostanában küldeni, sírni szoktam, Ady elvtárs. Tudom, hogy nem nekem szólnak...

MINT ADY: – ...dehogynem.

MINT GRAMA EZREDES: – Egy levelet kölcsönvettem. Itt, a szívem fölött őrzöm ma is. Olyan szép. (*Előveszi a levelet és megmutatja.*) Lefordítottam és elküldtem az én Marioarámnak Váradra.

MINT ADY: – Biztosan ő is zokogott.

MINT GRAMA EZREDES: – Bizony. Magamtól nem tudtam volna neki olyan gyönyörű levelet írni.

MINT ADY: – Augustus ideje.

MINT GRAMA EZREDES: – Dehogy! Március van.

MINT ADY: – Ovidius.

MINT GRAMA EZREDES: – Olyan hónap nincs.

MINT ADY: – Nagyvárad...

MINT GRAMA EZREDES: – Most Konstancában tetszik lenni.

MINT ADY: – Világos.

MINT GRAMA EZREDES: – De korán sötétedik.

MINT ADY: – Minél sötétebb, annál világosabb. Súlyzókkal bíbelődöm. A vészfék se működik. Nagy szerencse, hogy a vonat se megy sehova.

MINT GRAMA EZREDES: – Ide szól a kinevezés. Konstanca, hajógyár. Itt csak olyan állás van, ahol románul kell tudni. Filimon Sîrbu Kultúrház. Tetszik érteni? Munkás olvasóköri szervezése.

MINT ADY: – Ahhoz nem kell útlevél. (*Meghívót olvas.*) Szibéria a harmadik évezredben címmel fotókiállítás nyílik november hatodikán délután négykor a Hazafias Népfront budapesti bizottságának Belgrád rakparti dísztermében, Kraszarm Geraszimov szovjet fotóriporter műveiből azokról a távol-északi városokról, amelyekben a következő öt éves tervekben különleges, mediterrán éghajlatú lakótelepek épülnek a munkásoknak. Óvodák és iskolák, amelyek mintha a Földközi-tenger partján várnák a legkisebbeket és a pionýrokat. Fellép a Fáklya kórus, szavaltat Antóni Balázs. (*Összegyűri a meghívót és eldobja.*) Valaki! Akárki! November hat, délután négy. Ott leszek. Csak észre ne vegyék, hogy tehetséges vagyok. A tehetségek elveszítik az ambícióikat, hogy valaki legyen belőlük. Már nem akarnak jutni sehova. A tehetségtelenek kicsattannak az ambíciótól. És nyomulnak. Foglalták a helyet. Ha Léda megtudja, odajön. Mindenhova eljön, ahol ott vagyok. Csak balhét ne csináljon. Mindegy. Akkor is elmegyek. Lehet találkozni. Ott lehet valami nagyember. Esetleg. Mennyi hasznosat tudna az ember csinálni. Helyette pofafürdő. Adminisztrálom magam. Hogy valaki, akárki, aki gyorsít az állampolgárságon.

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – Egy jobban élhető Magyarország kialakítása van folyamatban a lakosság felé.

MINT ADY: – Milyen sokat tanultam tőlük. Hogyan kell például régi ismerős mellett úgy elmenni, mintha sose láttuk volna. (*Folytatja a megkezdett levél írását.*) Tudom, drága Kitti, maga már mindent megtett. Sokkal többet, mint ami egy idegen embertől elvárható. De mégis magának írom, mert magának megírhatom. Magában bízhatom. A föl nem adott, összetépett, elégetett, klotyón lehúzott leveleimben megbízhatom. Talán. Ilyen állapotok uralkodnak itt, drága Kitti. Az előbb megint itt járt Rajtam ezredes. Így neveztem el. Hívhatnám Mostmár ezredesnek is. Eldicsekedett, hogy most már ezredes. Előléptették jutalmul, amiért olyan kiválóan dolgozik rajtam. Tényleg kiválóan. Már egy normális levelet se adhatok föl senkinek. Magának is csak csupa olyan, ami csöpög a nyálas, szerelmes marhaságtól. Hogy lássák a szervek, a szekuritáté és colonel Grama-Mostmár személyesen, hogy kettőnk kapcsolata valódi. Hogy közöttünk lángoló, határokat áttörő szerelem dúl, és nem névházasságot kötöttünk. Drága Kitti, van már állásom. Jobban örülnék, ha nem volna. A bizonytalansággal közelebb érezném magamhoz az indulás pillanatát, amikor a Kárpátok géniusza végre elbocsát sokoldalúan fejlett szocialista társadalmából és kijövök Magyarországra. Hiába van érvényes házasságlevelünk, hiába akarják, hogy örökre tűnjek el az országból, hiába akarják, hogy soha többé be ne tegyem a lábam se Erdélybe, se Váradra, a kiutazást mégis minden módon megnehezítik. Napközben ülök, nézek magam elé, és az jár a fejemben, hogy talán Ovidius bámulhatta így a tengert. Publius Ovidius Naso, akit Augustus császár száműzött ide két évezreddel ezelőtt. Nem ide! Tominak hívták akkor a várost. Most Konstanca. De ez nem egy mai város, drá-

ga Kitti, nehogy azt higgye. Úgy érzem magam, mintha Küsztenzében volnék, nem is oly rég, amikor még az ottomán birodalomban állt ez a város. Már nem szultán uralkodik. Isten új árnyéka sötétlik a földön, és fonja homályba az életünket. Most délután van. Hallom, Bajdeche úr, a portás ide-oda csoszorászik odalent. Megnyitotta a vizet! Akkor abbahagyom a levelet, tizenöt percig lehet tusolni, mosni, vécét lehúzni, aztán meg úgyis indulni kell a hajógyárba. Jó kis levél. Kár, hogy nem marad fön. Összetépem. Elégetem. A klotyón is lehúdom. Titok. Bár nem mindig telik meg a tartály. Nincs nyomás. De most működik. Éljen a niagara! Traiasca Partidul Comunist Român! Halál a kapitalistákra. Na menni kell, sietni. Előtte még egy próba. (*Főlkapja a súlyzókat.*) Sikerült. Büszke vagyok a légióra! Tisztetem a legyőzött ellenséget, sohasem hagyom hátra a halottakat, a sebesülteket, a fegyvereimet. Csak-en-gem-hagy-tak-hát-ra, csak-en-gem-hagy-tak-hát-ra. Nem. Itt mindenkit hátrahagytak. A buletin. Lehetséges, hogy a nagyváradi buletinemet tavaly nyáron nem elveszítettem, hanem kilopták a farzsebemből? Amikor a mangáliai buszon tolakodtunk és hátulról rámszuhant az a nagydarab ürge? Akkor. És én hülye! Még mindig mennyire jóhiszemű barom! Nem tűnt föl, hogy a milícián mennyire udvariasak velem, milyen előzékenyek. Csak fényképet kértek, elfogadták a Nagyváradi Napló által kiállított újságíró-igazolványt és minden adatot beírtak bemondásra. Na, ekkor csesztem el az egészet. A maga kontójára, drága Kitti. Ennyire gyanútlan nem lehet az ember! A milícián átvettem a buletint, és ezzel megszűntem nagyváradinak lenni. Konstancai buletint adtak. Erre ment ki az a nagy tumultus a buszon. És elveszítettem a munkámat a Napló

szerkesztőségében. A lakásom elvette a váradi néptanács, a buletinembe meg beírták lakóhelynek ezt a munkaszállást. Emiatt kellett előlről kezdeni a házasságkötés engedélyezését. Nagyváradra már megvolt az engedély, de már nem vagyok nagyváradi. Nem oda vagyok kinevezve. Új engedély kellett, konstancai. Ezért kellett magának a múlt télen háromszor is ideutazni.

MINT KITTI: – Át a hegyen.

MINT ADY: – Át a hegyen.

MINT KITTI: – Megígértem, Bandi, hogy kitarok maga mellett.

MINT ADY: – Még a vonatjegyeit se tudom kifizetni.

MINT KITTI: – Van pénzem, nem probléma.

MINT ADY: – Egy vadidegen nő meg segít rajtam.

MINT KITTI: – Sokan csinálják ma ezt, Bandi.

MINT ADY: – Hogy elhagyják a legjobb barátjukat?

MINT KITTI: – Hogy idegenül is kirtartanak.

MINT ADY: – Az a baj, kedves Kitti, hogy sokáig fogom terhelni. Feltartani. Ha lesz egy kapcsolata, még évekig nem mehet férjhez, mert papíron én vagyok a férje.

MINT KITTI: – Egyedül vagyok, mint az ujjam.

MINT ADY: – Az jó.

MINT KITTI: – Nem jó.

MINT ADY: – Persze. Nem úgy értettem.

MINT KITTI: – Találkozunk és rögtön elválunk. Olyan furcsa. Sétálunk a tengerparton. Dél van, nagyon hideg, de szép, napsütéses idő, mint a fekete bársony, olyan a víz. Bandinak még nem kell a kultúrkörbe menni. Lassan megfogom és megszorítom a kezét. De az övé mozdulatlan marad. Mereven, kifeszítve tartja. Rám néz, nagyon sok szeretet van a tekintetében. De nem az a szeretet. *(Sms érkezését jelző hangos telefonhang.)* Mintha apám...

MINT ADY *nézi a mobilját*: – Kosztolányi. Most írja, hogy ordítózott az új tulajdonos velük. Valami Fegyverneki. Vagy behoz évi kétszázmilliót a Nyugat, vagy hirdetési katalógust csinál az egész szarból. Pesten a Szamuely utcában volt a szerkesztőség, amikor áttelepültem. Szamuely utca 18/B. Most a Lónyay utcában van. Lónyay 18/B. De nem költözött sehova. A történelem költözik alattunk ide-oda. A Szovjetuniót túléltem. Csehszlovákiát túléltem. Jugoszláviát is. Közeli hozzátartozóim voltak. Kint vannak mind a temetőben. A frakcióvezető-helyettest nem éltem túl. Amikor ezek a csodaországok még éltek, hősi idők, a főnökök kitelefonáltak a szerkesztőségbe a pártközpontból, hogy mi az, amit meg kell írni. Ma a pártközpontban megírják a cikket, a főnökök ki-mennek a szerkesztőségbe és szerzőt keresnek hozzá.

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – Te is kurva jól jársz, Adykám, de nekünk se mindegy ott a frakcióban, hogy nem akárki, hanem egy jegyzett szerző, egy ilyen rangos értelmiségi támogatja írásával programunkat a jobban élhető Magyarország kialakítására vonatkozóan lakosság megnyerése céllal, mint te. Csak a neved kell aláaknyarintani, Adykám! Ide. És már mehetsz is a pénztárba, cseng a kassza.

MINT ADY: – Mint eszcájj a halotti toron, frakcióvezető-helyetteském, pont olyan fülbemászóan.

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – Ingyen kapsz egy egész kolumnát, apukám. Nó meló.

MINT ADY: – Pont erre gondoltam én is!

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – Esetleg föl-fedezzük majd, Adykám, figyelemre méltó cikket országjavítás-vonatkozásban.

MINT ADY: – Kolosszális.

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – Olyan szegényszag van. Sok itt a filosz. De neked jön majd a zsíros kis djacska.

MINT ADY: – Kolosszális lehetőség.

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – Popsztár attól még nem leszel, Adykám, de nem fog az rosszul jönni neked.

MINT ADY: – Na elég. Ha az újság úgy készülne, hogy a darálóba fölül beleöntik a szart, alul meg kijön a napilap.

MINT KÉT BIZTONSÁGI ÓR: – A főszerkesztő úr azonnali elbocsátással öt percet adott, Bandi, hogy a személyes dolgodat az íróasztalodról összeszedd.

MINT ADY: – Mi? Két biztonsági őrrrel vezetted ki a szerkesztőségből?

MINT KÉT BIZTONSÁGI ÓR: – Ne haragudjál, Bandi, nekünk semmi bajunk veled. Ezt igazán tudhatod. De bennünket ezért fizetnek. Ez a munkánk. Azért igyekezzél, mert négy és fél perc már eltelt. Kirúgnak minket is, ha nem sietsz. Vagy be kell, hogy gyorsítsunk, Bandi. Azt nem szeretnénk. Úgyhogy induljál el, légy szíves. Megvan minden? Na! Akkor ballagjunk lefelé.

MINT ADY: – Rossz a lift?

MINT KÉT BIZTONSÁGI ÓR: – Nem használhatod. Azt az utasítást kaptuk, Bandikám, hogy végig kell kísérjünk a szerkesztőségen. A szinteken. Át a kiadón, az irodákon. Ahogy a lépcső visz kifelé. Lapát Díj. Senkinek se vagy a strómanja, tudod. Még hatos kartonod sincs. Haladjunk.

MINT ADY: – Hát, innen talán már egyedül is... Szevasztok.

MINT KÉT BIZTONSÁGI ÓR: – Mit ugrálsz?! A járdáig kell kísérnünk.

MINT ADY: – Osztás! Krumpliosztás! A hajógyár kapujában krumplit osztanak! (*Súlyzózik.*) Fuerte Muluya. Csak a szél látogat meg itt az erődben. Homokot hord a bástyákra, port terít az udvarokra. Hideg és forróság. Idegölően hosszú idő telt el, amióta átvettem a védelmet. Tá-ma-dás-tá-ma-dás! Föl a falakra! Tűz! A saját sorsom iránti érdektelenség. Odáig akarnak

eljuttatni keresztülüzve ezen a sivatagon. Ez-a-ha-tal-mas-cél-ve-lem-vé-de-lem-vé-de-lem. De bevettem magam az erődbe. Kémkedem folyamatosan, erőmet fürkészem. Vé-de-lem-vé-de-lem. Erősítetek, gyúrok. Mindig tudom, hogy mire vagyok képes. (*Erőlködik, de nem képes fölemelni a súlyzókat.*) Még szerencse, hogy a Filimon Sírbu munkásai nem akarnak olvasni. Kitöltjük a naplókönyvet, hogy öt harminctól este hétig mit olvastunk, a portán aláíratjuk, lebélyegeztetjük és húzunk a kocsmába. Ha politikai könyvet olvasunk, akkor duplán lehet elszámolni az időt. De nincs engedélyezve, hogy örökké politikait írjunk be. Mert a sokoldalúan fejlett munkás a szükséges mértékben olvas szépirodalmat is. Szükséges mértékben. Így írja a szabályzat. A gyárkapu mellett vodka, sör. Azt majdnem mindig lehet kapni. A portásnak is be szoktunk vinni egy üveggel. A kaja sokszor elakad. A melósfeleségek lefigyelik, hová jön teherkocsi és leadják a drótot. Osztás, krumpliosztás. Zsírosztás, lisztosztás, tojásosztás. Mindent osztanak. És a tetejébe még Léda is. Mondtam neki, hogy ne járjon hozzám, ne jöjjön. Mégis folyton iderohangászik.

MINT LÉDA: – Ne felejtse el, Bandi, hogy nekem nehezebb áttelepülni. Még el is kell válnom. Te meg szabad vagy.

MINT ADY: – Magyaráz, magyaráz.

MINT LÉDA: – Ha viszont hamarabb átérsz, tudsz segíteni, hogy álférjet találjunk nekem. És minél hamarabb újra együtt lehessünk. Hozzad bújhassak.

MINT ADY: – Szorongatja a kezem, átfogja a derekam, megölel. Miattam ne települj át! Meg akar csókolni. Sétálunk a tengerparton. Ő sétál, én meg töltöm az időt, hogy teljen már. Nézem a hullámokat, hogy vigyék már, sodorják el az órákat. Indulhassak az olvasókörbe.

MINT LÉDA: – Bandi, elmegyek veled.

MINT ADY: – Hova?

MINT LÉDA: – Abba az olvasó körbe, Bandikám.

MINT ADY: – És bele akar csókolni a nyakamba.

MINT LÉDA: – Filimon Sírbu? Soha nem hallottam ezt a nevet. Aranyosak lehettek ott.

MINT ADY: – Léda, elment az eszed. Egy nagyváradi úriasszony a konstancai hajógyár Filimon Sírbu Kultúrházában a munkásolvasó körön? Leáll a termelés. Befagy minden kokilla. Magától beindul az őszes sziréna.

MINT LÉDA: – Forró kis kokillaharcosom.

MINT ADY: – Gerilla!

MINT LÉDA: – Trilla. Kamarilla, azt gondolod, Bandikám, hogy akár a királyi ítélőtáblaig is elnyúlhat a válóperem? Én inkább gyorsan szeretném.

MINT ADY: – Nem választanak el. Akármilyen okot hozol fel, tudni fogják, hogy kamu. Most is fényképeket készítenek rólunk. Ahogy itt sétálunk. Lefonografálják a telefonbeszélgetéseimet is.

MINT LÉDA: – Rendel egy teljes képsorozat! Színesben. Levelezőlap-méret. A férjem nem képes házastársi tartozásait megadni a nejének, nekem, Bandikám. Ezt fogom mondani a törvényszéken. Csak te tudod megadni, édes.

MINT ADY: – Léda, vége.

MINT LÉDA: – Mindig hazudsz. Most is. Mondjál igazat, Bandi. Gyere vissza Váradra. Visszajöhetnél, amíg intézzük a dolgainkat. De igazán.

MINT ADY: – Nincsenek már dolgaink, Léda.

MINT LÉDA: – Dehogyan nincsenek, édesem. Igenis vannak.

MINT ADY: – Különben pedig megpróbáltam. Elmondtam egy párszor neked is. Írtam a főszerkesztőnek. Nem válaszolt. Erre föl hívtam telefonon. Nem kompetenciám. Ilyeneket bírt mondani. Nem kompeten-

ciám. Többször telefonáltam a szerkesztőségi párttitkárnak. Hümmögött. Hímezett-hámozott. Éreztem, hogy félnek, múmiateam, nem mernek csinálni semmit. Az emberek már sokkal gyávábbak, mint amennyire a túlélésükhöz föltétlenül szükséges.

MINT LÉDA: – Én várlak, Bandikám, tudod. Én mindig kiállok melletted.

MINT ADY: – De Léda! Téged senki nem vesz komolyan.

MINT LÉDA: – Csak te, mert szeretsz.

MINT ADY: – Nem érdekel már Nagyvárad. A nők se. Amikor a férfi napórája már nem mutatja az órákat, sajnálni kezdi a nőktől a perceket. Ovidius. Metamorphoses. Ezt olvasgatom itt.

MINT LÉDA: – A munkáskörben, Bandikám?

MINT GRAMA EZREDES: – Jó hír! Jó hír, amit hozok. Nagyon jó.

MINT ADY: – Hát az ki van zárva, ezredes.

MINT GRAMA EZREDES: – Pedig bizony! Ha jól tetszene tudni románul, tetszene dolgozhatni Soldatul din Constanțának. Szerkesztőség Konstancai Harcos. Kulturális szekció! Nem Filimon Sírbu olvasó körök, Konstanca, hajógyár. Film, színház.

MINT ADY: – Nádi hegedű.

MINT GRAMA EZREDES: – De úgyis ki tetszik vándorolni.

MINT ADY: – Van útlevél?! Vivát? Indulhatok?

MINT GRAMA EZREDES: – Vivát, vivát, én mondom, Grama ezredes. Abszolút vivát. Indulás előtt nem kell szervadáson megjelenni.

MINT ADY *a nyelvkönyvet olvassa*: – Mámá: ásztá jé sztátujá Libertáci, fético! Az anya: ez van a szobor a Szabadságé, kisleányom! A kisleány: Régen halt meg, anyám? Szánalmas rabszolga ez a Grama. A rabszolgaosztályok felső osztályából. Én pedig az uralkodó elit. Volnék. Ez van a szobor a Szabadságé, kisleányom...

Meghalt óta sok, anyám? Badizok. Testizok, lelkizok, próbálgatok lenni. És még Léda is. Vagyogatok. Volnékgetek. Leszegetek. Önlelkileg noszogatok. Mindent megmondtam neki. Csak egyet nem. Hogy elveszítettem a hitemet önmagamban. Nem muszáj, Herkules. Éppen az a cél, hogy veszítsem el. Majd posztumusz megtalálom. Ez a javallat. A jelenkor értelmé? Semmivé lesz. Lesz? Teszik. *(Újra a nyelvkönyvet olvassa.)* Föltesszük, hogy nincs, aki ellenőrizze. Még hogy nincs! Jól olvas-e vagy nem? Ezért a gyakorlásnak olyan módját eszeltük ki, hogy képes legyen olvasási hibáit segítség nélkül is kijavítani. Olvassa el az alábbi, román betűkkel írt magyar szavakat! Husonharom, egbolt, zongorazic, jido, jac, Juji, barmicor, jolojmazic, saionvag, caromcodic. Ha ezeket a romanosan leírt magyar szavakat elolvasta es nem ertete, biztos lehet abban, hogy rosszul olvasz romanul.

MINT GRAMA EZREDES: – Vesehiány van! De nem kell. Grama ezredes mindent elintéz.

MINT ADY: – A szívem hagyom itt.

MINT GRAMA EZREDES: – Nem kell. Nem kell. Én már mindent elintéztem. Önkéntes véradásra kell járni, amíg az országot el tesszik hagyni végleg. Nagy vérhiány. Minden állampolgár közreműködik.

MINT ADY: – Önkéntes az egész ország.

MINT GRAMA EZREDES: – Ez a mi erőnk.

MINT TÖMBHÁZGONDNOK: – Energiapárna. Jó a derékra, a csontoknak, az ízületeknek, Bandikám. Melegít is! Már az egész tömbház vett tőlem. A Sranczék háromat! Nagyon jó. Meg még annál is jobb. Vegyen maga is, Bandikám!

MINT ADY: – Biztos még herezacskólobra is használ.

MINT TÖMBHÁZGONDNOK: – Ez mindenre, Bandikám. Csak magának intimben azt kell mondanom, hogy nekem nőgyógyászati panaszaim voltak. Mióta minden este az

energiapárnán ülve nézem a televíziót, hát megszűnt az összes panaszom. Magának is használni fog. Üljön rá és úgy tévézzen, száz százalék rendbe jön a zacsija, Bandikám.

MINT ADY: – Alig közölnek tőlem valamit.

MINT TÖMBHÁZGONDNOK: – Hányat vásárol? Törődjön magával, Bandikám. Ne hanyagolja el a betegségeit! Mert ha urológushoz kell járni, akkor már vége. Az energiapárnában a természet ereje gyógyít.

MINT ADY: – Biharváradon amíg lakom, azután Tomiban, minden lap velem van tele. Pedig szinte lehetetlen kicsempészni a kéziratokat. Telefonon diktálom Babitsnak a verset!

MINT BABITS MIHÁLY *a torokrákosok gégemikrofonjával*: – Hogy? Délni?...

MINT ADY: – Élni! Amire egy vasam sincs. A tömbházgondnok energiapárnái! Kettő is. Az utolsó filléreim fejében. Haló, Mihály! De élni, de élni. Kétszer, utána pont és ez a vége.

MINT BABITS MIHÁLY *gégemikrofonnal*: – Pont sikerül befejezni, mire a szekusok rájönnek, mi történik, és bontják a vonalat.

MINT ADY: – Arra kellek, hogy itt szenvedjek, ott publikáljak. Bebizonyítsam, én, innen, hogy az ott egy szabadabb diktatúra. Mozgástér. Nem kellek én ott. Mozgástérben szárnyalni? Balgondolat, hogy valaha is átjárhatóak lesznek a mentális határok, és az áttelepülteket teljes értékű magyarok befogadják. Megbuktam én is, mert megbuktattak. Mint értelmiségi. Mint író, mint költő, mint hírlapíró. Mint írástudó. Mint kultúra és minőség. Mint ember. Sikeresen kiszorítanak minden olyan helyről, ahol tenni lehetne valamit. Háborút vesztettem, békeidőben. Amikor nem ejtenek hadifoglyokat, akiket munkára hajtának és ennek fejében nem hagyják pusztulni őket. Én pusztulhatok. A hiába-

való próbálkozások embere. Nemzedékek, korosztályok sorban felörlődnek.

MINT BABITS MIHÁLY *gégemikrofonnal*: – Lehet, hogy a magyarok bontják szét a vonalat?

MINT ADY *dúdolvva, énekelve*: – Forradalom van a mi utcánkba', férjhez megy a szolgabíró lánya. Hivatalos vagyok oda én is, de nem mennék el, ha százszor üzennék is... Tedd a lábad v betű formába, hadd ropogjon a nyoszolya négy lába! Soha nem jutok át. Soha nem fogok tudni áttelepülni. (*Levélpapírt vesz elő.*) Drága Kitti! Olyan, mint ha bolondját járatnám magammal. Bocsánat, magával. Illetve, hát, magammal is, magával is. De higgye meg, nem így van. A házasságkötésünk engedélyezettetésére vonatkozó összes papír Nagyváradon van beadva. Itt, Konstancán azt mondja a milícia, a néptanács meg a hajógyár személyzeti osztálya, mert onnan is kell igazolás, arra vonatkozóan, hogy nem vagyok fontos, hogy nélkülözhető vagyok, vagy hogy mondjam, valamint nem jutottam katonai és ipari titkok birtokába, hogy a házasságkötésünk engedélyezése dolgában a nagyváradiak az illetékesek. Nincs már szabadságom, de nagy nehezen mégis sikerült a múlt héten is, meg az azt megelőző héten is elintéznem, hogy szabadnapokat kapjak és elutazhassam Váradra. Ahol azt a választ kaptam, hogy ők nem illetékesek, mert konstancai a buletinem. De nem kaptam vissza tőlük semmilyen dokumentumot, hiába kértem. Azt mondták, először el kell utasítaniuk a házassági kérelmet, és csak azután kaphatom vissza a papírokat. Mert az elköltözésem miatt, így mondták, elköltöztem, el kell utasítaniuk, és az elutasítás után kérhetem, hogy adják vissza a dokumentumokat, és a megoldás az, hogy akkor itt, a konstancai hatóságnál beadom az elutasítás ellen a fellebbezést. És itt biztosan engedélyezni fogják a házassá-

ságot. Látja, drága Kitti, kétszer is voltam Nagyváradon, de semmire futottam ki mind a kétszer, miközben itt is próbálom intézni a dolgot, hogyha átkerül az ügyünk Konstancába, már ne nulláról induljunk. (*Összetépi a levelet, elégeti, a hamut bedobja a klotyóba.*) Irány a tenger! Vízre bocsátom a hamut. (*Rángatja a láncot, nincs víz a tartályban.*) Elapadt a niagara. Apály van. Az én leöntővödrom. Hol az én leöntővödrom? (*Vonulászik a vödörrel, leönti a hamut.*) Délni! Szegény Babits, alig tud már beszélni. Bintha a leöntővödorből bezélde. Deb? Déldi, északdi, keledni, nyugadni, nyugodni, nyugizni. Hamuhajón. Házsongárdkötéssel kijutni. Álházsongárd. Már megint? Nyugi, nyugi. A Grama! Az ezredes. Már megint.

MINT GRAMA EZREDES: – Mit csinál, Ady?

MINT ADY: – Nyugi, nyugi.

MINT GRAMA EZREDES: – Mivel tetszik foglal kozni?

MINT ADY: – Kijutni innen.

MINT GRAMA EZREDES: – Igen? Tetszik-e csinálni valamit? Úgyis megtudom. Sokkal jobb, ha el tetszik mondani nekem.

MINT ADY: – Ez a cél. Innen ki.

MINT GRAMA EZREDES: – Na, figyelek, nagyon. Tetszik csinálni valamit?

MINT ADY: – Semmit.

MINT GRAMA EZREDES: – Akkor jó. Akkor nem lesz semmi baj. És mások? Hatalmas hajó. Dunarea. Korunk büszkesége. Tetszik?

MINT ADY: – Nagyon tetszik.

MINT GRAMA EZREDES: – Mások mit csinálnak? Barátok? Ismerősök? Erről mit tetszik mondani nekem?

MINT LÉDA: – Bandike! Ilincke-pilincke! Ittál megint?

MINT ADY: – Kíváncsi a lédike.

MINT LÉDA: – Söröcske, borocska, mézes cujka?

- MINT ADY: – Léda, lefizetem Bajdechét, hogy itt aludhass.
- MINT LÉDA: – De mi az? Mondjad már, mióta kérdezem.
- MINT ADY: – Mi mi?
- MINT LÉDA: – A házsongárdkötés?!
- MINT ADY: – Egyablakos ügyintézés, lédikém.
- MINT LÉDA: – Mindent örökké összehordasz.
- MINT ADY: – Félfogadás a halálosztályon. Ugyanott mész át, lédikém, ugyanott, s szállsz pokolra vagy jutsz a mennybe.
- MINT LÉDA: – Mintha egyáltalán nem örülnél, Bandi, hogy el tudtam válni.
- MINT ADY: – De örülök. Nézd milyen jó helyet tudtam szerezni. Ha már itt maradtál. Csak a legmenőbb pártfunkcionáriusok kapnak erre a helyre belépőt. Nézz körül. Innen teljes hosszában látjuk a Dunareát.
- MINT LÉDA: – Bedobtad értem magadat?
- MINT ADY: – Majd én alszom a földön, Léda.
- MINT LÉDA: – Azért igazán jól kigondoltam!
- MINT ADY: – Mit, Léda?
- MINT LÉDA: – Csak magadra tudsz figyelni? Ahogy a férjemtől megszabadultam!
- MINT ADY: – Ja, persze.
- MINT LÉDA: – Azt kezdtem elmondani. De ezt a hülye hajót bámulod itt.
- MINT ADY: – Énmiattam nem kellett volna elválnod, Léda.
- MINT LÉDA: – Ugyan már, Bandika! Bandi-bandibandibandi, hát még az is lehet, hogy a végén én viszlek át Magyarországra. Nekem már van álvőlegényem, van álházasság-engedélyem. Szerintem én már rég magyar állampolgár leszek, amikor te még mindig csak a hajógyári törzsgárdtagságig jutottál el. Ady Endre a Filimon Sírbu szocialista brigád tagja. Bandi-bandibandibandi, hát te is tudod, hogy milyen életteretlen vagy. És akkor majd én veszlek el. Nem kell álházsongárd, álfelez-ség. Mert itt az igazi.
- MINT ADY: – Már nekünk is van álházasság-engedélyünk Kittivel.
- MINT LÉDA: – Azzal a bányarémmel?
- MINT ADY: – Ha négy feje volna neki és hat lába, a mi történetünknek, Léda...
- MINT LÉDA: – ...tudom, akkor is vége. Már mondtad, Bandikám. Csak azt is tudom, hogy ez nem így van. Ha láttad volna, milyen pofát vágott!
- MINT ADY: – Kicsoda?
- MINT LÉDA: – Az uram! Te. Már mióta el akarom mondani, de fogalmad sincs, miről beszélek.
- MINT ADY: – Dehogynincs. A válóperedről. A férjedről, aki nem képes házastársi tartozásait megadni neked.
- MINT LÉDA: – Pontosan.
- MINT ADY: – Az neki se lehet valami jó.
- MINT LÉDA: – Hát még, ami azután történt! A királyi tábla elrendelte a bizonyítást. *(Emelgeti a súlyzókat.)* Ezekkel tartod formában magad? Olyan édes vagy, Bandikám. Hogy egyben legyél, mire jövök. Egy-kettő-egy-len-dü-lettel-egy-kettő...
- MINT ADY: – Már hidegen is tudok üveget fűjni. Azt gondoltam, hogy ez filozófia. Tudatállapot. De mutatványnak kell.
- MINT LÉDA: – Csak így leszel sztár. Mutatványokkal. Még az analfabéta vénasszonyok is, akik a nevedet se tudják kimondani, a te könyvedet fogják keresni. Babi Andi van? Babi Andit akarunk! Ez a jövő, ebben a mani, Ady Bandi. A pénz hatalmi kérdés, úgyhogy az is hatalmi kérdés, hogy kit léptetnek föl a legnézettebb tévéshowban. Kiből gyártanak nagy embert, véleményvezért. Babi Andi vagy más valaki?
- MINT ADY: – Vagy más valaki.
- MINT LÉDA: – Hogyisne. Sztárok leszünk! Olyan hírem lett a válóper után, te Bandi. Az uramnak a saját költségén kellett Várad legjobb hírű roszházában a képességeit bizonyítania. Egy főorvosi bizott-

mány előtt, milyen komikus, nem? Amint a főorvos urak szakértői jelentésében áll, bemutatta képességeit a férjecském. Nem is egyszer. Egymás után két alkalommal is. A hajó! Csúszik az állványokról lefelé.

MINT ADY: – A sólyatér. A Dunarea! Milyen fenséges, ahogy a hajó tattal közeledik a tengerhez. Még sose láttam ilyet.

MINT LÉDA: – Na ekkor föl pattant az én ügyvédem, az Aurél bácsi, a doktor Mán Aurél. Két alkalommal is?! Csak az első volt a bizonyítás. A második már házasságtörés. Ha láttad volna azt a pofát!

MINT ADY: – Milyen pofát?

MINT LÉDA: – Hát miről beszélgetünk, Bandi? A válóperemről! A férjem pofáját kellett volna látnod.

MINT ADY: – Már a tiédet is unom.

MINT LÉDA: – Ezt csak a pillanatnyi rosszkedv mondatja veled, Bandikám, a förtelmes helyzet miatt. Azért kellett volna látnod, mert egy zseni a doktor Mán! Nem vagy egyedül, Babi Andi. Rajtad kívül is van még zseni ezen a földön.

MINT TÖMBHÁZGONDNOK: – Égve hagyta a közös helyiségben a villanyt. Bandi! Azért mert én tömbházgondnok vagyok, nem az az egyetlen dolgom, hogy rohángásszak maga után villanyt lecsapkodni, hogy a közös költség. Mert folyton úgy felejt! Én meg szaladok, sötétítek. Mi lesz? Egy csomó közös költséggel adós. Románok. Tudhattam volna előre. Foglaltatni meg nincs mit, mert semmi se a magáé. Ez a köszönet.

MINT ADY: – Fölvívott a főkurátor. Azt telefonálta, hogy megkapnám a Nemzeti Nagydíjat. Március tizenötödikére. Ha a felét visszaosztom zsebbe a kuratóriumnak. Nemzeti nemes játék. Még a fele is elég méreteres zseton. És nem adózik. Hogy nyereségadót, forgalmi adót, iparűzési adót fizessenek, mert verseket írok, meg regényeket?

MINT TÖMBHÁZGONDNOK: – Azelőtt csílei menekültek lakták ezt a lakást, azok rendes emberek voltak. Engem mint tömbházgondnokot megbecsültek és megtiszteltetés volt nekik, hogy Budapesten lakhatnak. De a románokkal sose tudtam kijönni. Menjen vissza Csílébe! Ha nem képes megtanulni, hogy mi a rend. Vagy Romániába, vagy honnan szalajtották. Mit világit itt egy másik országból, ha nem tudja kifizetni? Én meg az önkormányzathoz, gyereünk, hogy vegyék vissza ezt a szép lakást magától. Indulok.

MINT LÉDA: – Házasságtörés! Akkor ezen az alapon kérjük a házasság felbontását! Tapsorkán tört ki a tárgyalóteremben, Bandikám, tapsorkán, amikor Mán ügyvéd úr ezeket a szavakat kimondta. És mindenki a te Lédádat ünnepli.

MINT ADY: – Szép látomások – előbb homályosak, Majd fénylők, mert az ész, mely kél a szépség Őléből (honnét a formák valók, S ezek csak árnyaik) rájuk teríti Az összegyűjtött fényt, mely a valóság. A megszabadított Léda az esztelenség birodalmából, hol a formátlan sötét...

MINT LÉDA: – Verset írsz rólam? Mondom, hogy szeretsz.

MINT ADY: – Ma már jobb szeretek számlákat írni, mint verseket.

MINT LÉDA: – Ady Endre összes számlái! Az Athenaeum kiadása. Budapest, 1930. Ünnepi könyvhét.

MINT ADY: – Ciklusok szerint. Áfás számlák, áfakörön kívüli számlák, evás számlák. Az is bolond, aki poétává lesz Magyarországon. Nagyon kéne az a kis pénz. Rég nincs a kártyámon semmi.

MINT LÉDA: – A tárgyalás után kizúdulunk a törvénypalota szárnyas kapuin, a legszébb hintó elől kifogják a lovakat és úgy visznek át az úri kaszinóba. A vármegye összes celebritása, minden magyar úr, huszártisztek, katonatisztek díszegyen-

ruhában. Mind ott vannak. Vivát, vivát! Magukat fogják a hintó elé. Virágosó borítja Váradot.

MINT ADY: – Abszolút vivát.

MINT LÉDA: – Így megyünk végig a városon. A tévé azonnal, élőben lökte képernyőre. Ez számít. Amit rögtön látnak.

MINT ADY: – Már te is sztár vagy, Léda.

MINT LÉDA: – Az tuti. Dőlni fog a lé. Tépünk, szakítunk.

MINT GARAMI EZREDES: – Sün! Sünalakzat! Sün! Sün!

MINT ADY: – Lebegő rémalak. Új szörnyeteg?

MINT GARAMI EZREDES: – A román elvtársaktól átkértük a dossziéit, Endre. Maga nagyon veszélyes alak.

MINT ADY: – Új vívóállás.

MINT GARAMI EZREDES: – Tudjuk, hogy benne volt a keze a szoborrobbantásban is. Terrorizmus, nacionalizmus, sovinizmus, irredentizmus. Garami vagyok, Garami ezredes. A román elvtársak úgy tájékoztattak bennünket, Endre, hogy ön ezeket a nézeteket vallja, évtizedek óta ilyen szellemű írásokat helyez el az első és a második nyilvánosságban, a legális és az illegális sajtóban. Szervezkedések kezdeményezője, lázítja a magyar kisebbséget, elégedetlenséget szít az anyaországban is. Röpcédulázás! Platona elvtárs, a román nagykövetség állambiztonsági tanácsosa huszonöt méternyi önre vonatkozó iratot adott át nekünk. Hát égett a pofánk, Endre. Nagyon rafinált ön! Látom a doszárjaiból. De mi se a hat húszassal jöttünk, elvtikém! Ha beszorítjuk az ujjaidat az ajtó közé, faszikám, nem fogsz ilyen fensőbbbségesen mosolyogni. Mindazonáltal itt, az anyaországban önre komoly lehetőségek várnak, Bandikám. Könyvei fognak megjelenni, esteket tarthat, a rádió, de még a televízió sem fog elzárkózni a szerepeltetése elől. Hát mi se vagyunk hülyék. Tökéletesen tisztában vagyunk

vele, hogy a szemét románok hogy bánják a magyarokkal odaát. Dolgozik a hírszerzésünk, kapjuk a jelentéseket. Éhezés, falurombolás, a teljes kizsákmányolás. És azt el kell ismernie, Endre, hogy nálunk ez nem így van. Mi nem ezen az úton járunk. Ami nem könnyű. Nagyon felelősségteljes munka. Sok nehézséggel kell az ország vezetésének megküzdnie. Látjuk az írásaiból, Endre, hogy ön igazán szereti a hazáját. Hazaszeretetből segítenie kell nekünk abban, hogy továbbra is az emberarcú szocializmus (*Betűjezéssel mondja.*) útján járassunk.

MINT ADY: – Emberálarcban hazudni?

MINT GARAMI EZREDES: – Nép, nép? Ugyan, Endre! Hol van az már. Internacionizmus van. Testvériség.

MINT ADY: – Káinizmus.

MINT GARAMI EZREDES: – Hogy micsoda?

MINT ADY: – Káin...

MINT GARAMI EZREDES: – Káin! Menjen már, Bandi. Hát nem olyan véres ez. De azért most nagyon figyeljen rám! És soha el ne felejtse, amit mondok. Az egy nagy hazugság, hogy nuku minálunk útlevel. Megnyugtathatom, tele a raktár kitöltetlen útlevelekkel. És nehogy azt higgye, Endre Ady from Érmindszent, hogy nem merünk egyet a maga nevére kiállítani. Biharpüspökinél befele? Hegyeshalomnál kifele! Még jegyet se kér a kalauz.

MINT ADY: – Örökös kopácsolás. Évek óta. Egyre hangosabb. Mintha a fülemben kalapálnának. Hogyan szabaduljak meg Kitti-től? Hogyan szabaduljak meg a román állampolgárságtól? Egész életemben varkodnak velem. Állampolgárság? Kitti? És tehetetlen vagyok. Kitti? Állampolgárság? A megfelelő sorrend? Addig cselezek, addig cselezek, míg a végén kifocirozom magam a pályáról és visszatoloncolnak Konstancába. Kitti nagyon csúnya. De ez még szép is lehetne! Bárhová szívesen

elmentem vele. Vittem magammal. És belém habarodott. A Dunarea! Dunarea.

MINT KITTI: – Én úgy megszerettem magát, Bandi, ha tudná! Csak arra tudok gondolni, a szívem is ezt súgja, hogy igaziból is kössük össze az életünket. A két csónakból átülhetnénk egybe! És úgy evezünk tovább az élet tengerén. Milyen jókat beszélgetnénk vasárnap délutánonként, délelőtt meg ebédig írhatna. Milyen romantikus volt, ahogy járkáltam magához Konstancába. Figyelni hátrafelé. Követnek! Maga egyszer szólt, hogy na, most fényképeznek le minket. Nekem akkor az jutott eszembe, hogy most készült rólunk az első fénykép mint vőlegényről és menyasszonyról. Tudtam, hogy soha nem fogjuk megkapni azt a képet, mégis hálás voltam. Hogy van valahol egy fénykép, amelyen összebújva, kart karba öltve. Persze. Úgy kellett csinálni. Meg is beszél-tük, mégis. Vittem magának cukrot, kávé-t, téliszalámit. Egyszer csülköt is, emlékszik? A román vámos megérezte a szagát. De nem találta meg. Zoknit, nyakkendőt. És hazafelé elvették a csergét, amit Jenő a székelykocsárdi állomáson adott föl nekem a vonatra. Jó, hogy már véget ért. És hogy a helyzetekkel maga sose élt vissza. Mintha most kezdődne a kapcsolatunk. Keresünk magának valami rendes állást, járunk operába.

MINT ADY: – Ne varkodjál nekem! Te is. Hahó, mi van? Mért kopácsolnak ott? Házat építenek? Bedesz-kázunk! Koporsódesz-kát szögelünk ajtókra, ablakokra. Szervdonor Magyarország.

MINT KITTI: – Házasságszédelgő, szatír!

MINT ADY: – Ennyi embert Amerikában egyetlen városba beösszpontosítanak. Palack-víz, műfű, rögbipálya. Itt meg ország. Még mindig folyók, rétek, patakok.

MINT KITTI: – Nem is törődik vele, amit mon-dok.

MINT ADY: – Kinek az érdeke?

MINT KITTI: – Tudja meg, hogy beadom a vá-lópert! Tudhattam volna, hogy kalandor. Nőcsábász. Azért nem élt vissza.

MINT ADY: – A Dunarea indulója! Csillog a sok réz, peregnék a dobok. A csúsztatópályá-ról a hajó már a tengeren. Indulnak a mo-torok. Fordul, vad himbálódzásba kezd. Tatja a levegőben. A hajótest függőle-gesen áll a vízben. Iszonyú robajjal kettétö-rik és elvész a hullámok között. Már a tenger fenekén van? Harsog az induló, a zenekar ragyog a dísztribünön, csendes a víz.

MINT KITTI: – Bandi, hát nem szeret? Bandi, Bandi.

MINT ADY: – Ami azelőtt közügy volt, azt csi-nálom magánügyemként.

MINT BABITS MIHÁLY *a torokrákosok gégemik-rofonjával*: –Nyelvvizsga? Felsőfokúzás? Megindult az Online Nyugat. Biztat Fegy-verneki úr is! Személyesen vele nem sike-rült ugyan beszélnem, de azt üzeni, hogy ha így tudjuk folytatni, akkor lehet, hogy mégse szünteti meg se a portált, se a print Nyugatot. Mondom a statisztikát: az elmúlt hónapban 998 különböző látoga-tónk volt, ők 1740-szer látogatták meg a honlapot, vagyis 64,3 százalék a visszaté-rők aránya. Az 1640 látogatás alatt 3768 oldalt néztek meg, ez látogatásonként 2,3 oldalt jelent. Az oldalon eltöltött átlagos idő 2 perc 50 másodperc. A látogatások 53 százaléka a belinkelt webhelyekről történik, 24 százaléka közvetlen forga-lom, vagyis a kedvencek közül, 23 száza-lékot pedig a keresőmotorok produkál-nak. A napi átlagos oldalmegtekintések száma 125. A legmagasabb 10-én volt: 518. A népszerűen látogatott írásokat az oldalon látjátok.

MINT ADY: – Nem leszek depressziós. Nem lö-köm önmagamot a vonat elé. Egy életem van, ilyen körülmények között kell meg-

valósítanom, amire születtem. Akkor ilyen körülmények között valósítom meg. Nem vehetik el tőlem.

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – Nézhető jövőkép!

MINT ADY: – Ideges aktívafejhangok. A túlélhetetlen úr, ki önmagát se élhetné túl. De itt van újra, itt van mindig.

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – A frakció...

MINT ADY: – A fikció...

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – A nyitottság részemről adott.

MINT ADY: – Fikcióhelyettes.

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – Tettem ki magának csontot az ajtó elé a tányérkába.

MINT ADY: – A lesz csontereklyéi? A túlélhetetlen szülőttei, azok vagyunk. Már egy ideje. Hányszor meg kell, elnökök, vezetők, semmisülni. Mire azt mondhatja bármelyikük: vagyok – már nem létezik. A huszadik század alkimistái. Hogy lehet aranyból szart. Megvan a recept. S úgy járok-kelek, mintha mi sem történt volna.

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – A hiány átvi-lágítása folyamatos.

MINT BABITS MIHÁLY *gégemikrofonnal*: – Előbb-utóbb piaci értékünk lesz, Bandi! Hirdetések. Pénz! Fegyverneki úr is azt mondja, hogy ezt kell elérnünk.

MINT ADY: – Még a tavalyi honorjaimat se utaltátok át. Nálatok jelent meg az e-könyvem, Mihály, kint van a honlapotokon, de azért se kaptam még egy vasat se. Nem is tudom, adjak-e még nektek kéziratot.

MINT BABITS MIHÁLY *gégemikrofonnal*: – Abba ne hagyd a cuccolást, Bandi. Minden rendben lesz. Meglesz a honorod is! Egyrészt Fegyverneki úr egy nagyobb összeget ígért, de sajnos pont most minden készpénzét elnyerték Las Vegasban, azonban mihelyt bejön neki az osztalék, azonnal kifizet téged is, másrészt a be-

ígért támogatás még nem kattant át a folyószámlánkra.

MINT ADY: – Út sehova nem vezetett. Csak Amerikába. Csak a háborúba. Csak a forradalomba. Csak a semmibe. Csak neki a határnak. Te mindenütt! Te sehol.

MINT BABITS MIHÁLY *gégemikrofonnal*: – Ráadásul a hirdetőnk se tudott fizetni, mert a befektetéseiért nem kapta meg, ami jár neki.

MINT ADY: – Új nemzet.

MINT BABITS MIHÁLY *gégemikrofonnal*: – Az egy jó vállalat, Bandi! Koppóházán van nagy fogadjuk. Le lehetne náluk wellneszteni a honorodat barterban! Úgyhogy küldd a cuccot! Uszoda, szauna, gyögymasszázs. Nem hétvége. Kedd, szerda, csütörtök. És nyoma se lesz ennek a nagy fáradtságának.

MINT ADY: – Összetartozás helyett körbetartozás.

MINT BABITS MIHÁLY *gégemikrofonnal*: – Ne depizz. Mohács óta nálunk minden időjárási tényező duplán játszik, de nagyon kérlek, ne depizz. Nincs melegfront, nem közeledik anticiklon, északi szél.

MINT FRAKCIÓVEZETŐ-HELYETTES: – A működés vonatkozásának tekintetében a frakció!...

MINT BABITS MIHÁLY *gégemikrofonnal*: – Súlyzózzál, sétálj egy nagyot. A fotelokat, Bandi! Majd elfelejtettem. A Mákos Jutka, tudod, zseniális csaj, a műsorvezetőnő, a férje fotelokat gyárt. Neked is áll az ajánlat. Vigyél le magaddal Koppóházára negyven-ötven fotelt, add el a fogadónak, a jutalékból már zsebpénzed is lesz. Ennél jobb ajánlat ma sehol sincs. A kultúrában most mindenki a Juci foteljeit árulja és kurva jól megy.

MINT ADY *kezében a nyelvkönyv*: – Ujté lá csé-tácjánul ácsélá, kum in ékszékutá pércséptori. Nézz a polgárra arra, hogyan őt végrehajtják adótisztek. Fără tobă? Dob nélkül? Természet-esen, csup-án hegedű-el és trombitáv-al, mert-a miniszt-er

mondta, hogy használna-kkk eszköztet kémleletesebbeket, mizsloacsé máj dulcs, tisztelt bíróság. A gárda meghal, de nem adja meg magát. Szeretem a feleséget. Nem tudok mást mondani, csak azt, hogy vele akarom leélni az életemet, miatta költöztem külföldre, pedig otthon jó állásom volt egy tengerparti városban. Szívósan védekezem. Amíg nem indul meg belülről is a tüzéségi ostrom, tudom tartani magam. Harci tevéd igazi társad. Erődöd elvesztése után ő a várad. Vég-szükségben táplálékom. A félelem hegyei-nek ködben úszó lábaihoz érve ő ad neked bátorságot. Váradra akarok menni!

MINT GRAMA EZREDES: – Én annyira fontos vagyok itt, Konstancában, hogy nekem még maradnom kell. Marioarával továbbra is levelezni fogunk. És meglátogat, amikor teheti. Csak Várad olyan messze van. A mi Romániánk hatalmas. De ha oda leszek kinevezve majd... Addig biztos lesznek mások, akik ugyanilyen szép szerelmes leveleket küldenek innen. A legszebbeket fogom kiválasztani, hogy Marioarámnak örömet szerezzek.

MINT ADY: – Itt kell maradnom a sivatagban. Nem tudok aludni. Tisztelt bíróság, hosszú hónapok óta nem tudok aludni. És ha végre sikerül, a szállásadóm, Walkusz bácsi, Walkusz Alajos úr elmondása szerint álomban Kitti nevét kiáltozom. Nem akarok válni, tisztelt bíróság. Kitti megőrül. De én ezekkel a mondatokkal hónapokat nyerek.

MINT KITTI: – Hazudik, hazudik!

MINT ADY: – Állampolgárság? Kitti?

MINT KITTI: – Hazudik. De én leleplezem. Én hazatoloncoltatom.

MINT ADY: – Az első válóperi tárgyaláson betegség miatt nem jelenek meg. Harc az időért. Három hónap haladék.

MINT KITTI: – Haza! Mind a huszonhárom millió románjával együtt. Nem fogja elvenni a hétnyolcados télikabátom. A munkahelyem. A lakásom. A vacsorám. A nagykövetségre! Újra.

MINT ADY: – Kitti? Állampolgárság?

MINT KITTI: – Azt mondja a nagykövetség, hogy maga házasságkötés miatt települt át. Hazudnak! Hogy amíg a házasság fennáll, addig ők. De nem áll fönn. Ide fogom hívni! A nagykövetet is. Itt van az ágy. Nézze meg. Érintetlen. Rakétával lövik haza!

MINT ADY: – Majdnem egy év, mire első fokon elválasztanak. Húszom az időt. Amíg a román állampolgárság kötelékéből el nem bocsátanak. Tisztelt bíróság, én nem akarok válni.

MINT KITTI: – És gyerek se. Válasszanak el. Szabadítsanak meg tőle. Megyek a rendőrségre. Az utolsó pillanat, hogy szülhetek. A határőrségre elmegyek. Mindenhova.

MINT ADY: – Az ítélet ellen a fellebbezést a harmincadik napon adjuk be. És elfelejtünk rá okmánybélyeget tenni. Pótlás tizenöt napon belül. A tizenötödik napon pótolok.

MINT KITTI: – Vigyék innen, vigyék haza. Kérem, vigyék el.

MINT ADY: – És megvan. Az egyik nap elbocsátás, a másikon a bontóper vége. De már hontalan vagyok! Senki földi, oltalom alatt.

MINT KITTI: – Hazudik. Nem is volt a férjem.

MÁSODIK FELVONÁS

MINT ADY: – Bágyadtan mászok a falon. Meleg van. Napsütés. Csillog a hátam. Egy újsággal agyoncsapnak. Nincs telefonom. Mégis állandóan cseng. A titkok megrontanak. Már száz éve. Kétszáz. Vagy több is. *(Megmarkolja a súlyzókat.)* Tudok még játszani velük? Tudok. De minek? Most zongoralábat kell készíteni. És nem azok kellene, akik zongorázni tudnak. Be kell állni a sorba. Milyen sorba? Hol kezdődik? És hová kanyarog? Tegyenek ki minden sarokra egy bödön zsírt. Szociális zsír. Mint a vadetető. Hogy ne haljanak éhen az emberek. *(Súlyzózik.)* Egy-kettő-három-négy. Az i-de-gen-lé-gi-ó-is-csak-öt év-öt-év-öt-év-én-meg-már-mi-ó-ta-

nyú-vöm-itt-az ipart. Gyú-rom-nyú-vöm-gyú-rom-nyú-vöm-nyú-vöm-gyú... Dzszenifer! Nem-jön-nem-jön-min-dig-ké-sik-min-dig-ké-sik.

A SZÍNHÁZ MARKETINGMENEDZSERE: – Dzszenifer? Új nő? Már nem lesz rá szükség. Budapest? Konstanca? Két helyszín? Sok. Két felvonás? Sok. Ady is sok! *(Pisztolyt kap elő, lepuffantja Adyt.)* Vége. Aki vissza akarja váltani a jegyét, azt is lepuffantom.

Fölhangzik Cseh Tamás: Ady Endre utolsó fényképe című dala

MELOCCO MIKLÓS: ADY ENDRE, 1977 (Pécs, az arc részlete) *Bócsi Krisztián* fényképe